

Festtale ved Selskabet for Københavns Histories 75 års jubilæum den 6. december 2010

Af Pernille Stensgaard

God aften mine damer og herrer. Jeg er beæret over at være her og føler mig hjemme i et selskab FOR Københavns historie. Jeg er også FOR. Vi er FOR. Det undrer mig at nogen kan være IMOD. At de kan bo i hovedstaden uden at vide noget som helst om den, andet end hvor man kan få den stærkeste Mojito eller hvor hunden må gå uden snor eller hvor der ofte er en chance for en parkeringsplads. Mellem os sagt kan jeg ikke forstå, at man kan leve sådan – fra hånden til munden. Uden hukommelse. Lad være med at sige til nogen uden for denne sal, at jeg har sagt det, for det kan lyde elitært og kræver, at folk sætter sig ned og læser. Man kan ikke bare gå ud i byen og opleve og fornemme alting, selvom man kan komme langt på den intuitive måde. Noget skal læses.

Som ung skal man da vide, at det Vesterbro, man bor i, omgivet af de andre studerende på antropologi eller filmvidenskab, en gang var et knaldhamrende rødt arbejderkvarter med egen fabrik i gården, særlige traditioner, sprog og forretninger.

Man skal da vide, at det Østerbro, ens forældre bor i, blev bygget til velhavere som dem for over 100 år siden og egentlig ikke har forandret sig så meget.

Man skal da vide, at ens bedsteforældre i forstæderne forlod byen, så snart de fik chancen i 1960erne og 70erne, hvor byens image var på lavpunktet.

Man skal da vide, at verden ikke altid har set ud som lige nu.

Det gode ved historien er, at man finder ud af, at man ikke personligt er verdens navle. Der var andre før én, og der kommer andre efter en. Det er befriende at vide, at man kun er her et øjeblik og skal have det bedste ud af det. Så det handler jo om liv og død. Byen har en anden livscyklus end vi med vores korte liv; vi er mere forgængelige end den. Vi bor i lejligheden og synes, den er vores. Man har købt den og malet den, og man skænker det ikke en tanke, at der har boet hundrede mennesker før en - og endnu værre! - at der kommer til at bo lige så mange efter én. Det hele vil gentage sig.

Når man først ved noget, kan man gå rundt i gaderne på en helt anden måde. Som om man hører til der. Som om man deler et fællesskab med de døde, deres ting, tanker og huse.

I København vader man rundt i historiens fodspor. Nogle bor oven på et gammelt franciskanerkloster, andre oven på gadekæret eller byens lokum og atter andre på knoglerne af middelalderens københavnere. Det er en stor ting ved at bo i byen: Man er ikke alene. Andre har været der før. På den måde føler jeg mig tryk i de dødes selskab, selv om det lyder mærkeligt. Man føler sig som en del af en civilisation.

Den anden dag stod jeg inde på Københavns Bymuseum (nu Københavns Museum) og så på en sleben flintkile fra yngre stenalder. Neden under stod der på et skilt: Fundet under nybygning i Østergade 10. For fanden, det giver et sug i én og tankerne løber fuldkommen løbsk. En jæger på Strøget! Han er væk! Om lidt er jeg væk! Tænk, hvad mennesker har udrettet siden ham! Hvad vi

kan i dag! Hvad vi kunne gøre! Sådan noget. Man kan simpelthen ikke holde op med at tænke, når man ved noget.

Når man ved noget, skal man bare gå uden for sin gadedør for at mærke de her sammenfletninger og overlapninger mellem levende og døde mennesker.

Når man ved noget, fungerer byen, gaderne, husene, pladserne og parkerne som én kæmpestor tidsmaskine, som man bliver suget ind i. Og tankerne løber fuldkommen løbsk. Det kan være meget, meget anstrengende bare at gå på arbejde. Og det virker endnu stærkere, når man går hjem gennem byen efter at have drukket et par glas. Jeg håber, I kender det!

Det er derfor, det er så svært for os at leve i Ørestad.

Der er ingen historier i den endnu.

Folk tøver. Vi vil helst have andre til at varme nye huse og byer op først. De skal lægge sjæl der, bane vejen, gøre os trygge ved at overbevise os om at der er muligt at leve et liv der. Det er som med månelandinger: Vi vil meget gerne se nogle andre gøre det, men vil nødig selv. Nogen skal altid sendes i forvejen og plante et flag.

Men ligeegyldigt om Ørestad er godt eller dårligt bygget, skal det nok blive anderledes og bedre at være der på et tidspunkt, for så har folk oplevet ting og ridset i murene, og pludselig er der en kiosk, og så er den væk igen, men en del af facaden sidder der. Jeg ved det, for jeg har selv prøvet det.

Nye steder kan hurtigt få historie.

Jeg er født i København i 1960, i Colbjørnsensgade på Vesterbro. Så flyttede vi til en bedre lejlighed på Vesterbrogade, så til en endnu bedre i Toldbodgade, og til sidst gjorde vi som næsten alle andre i 1970erne – flyttede ud af byen til Nærum, 15 km nordpå. Vi forlod en fattig og rød og lidt opgivende by for at flytte ud i det grønne.

Alt i Nærum var nyt, og vi var pionerer. Opgaven gik ud på at slå sig ned et sted i bondeland og give det ny mening, ophobe minder og sætte sig spor. Vi skulle afprøve efterkrigstidens idé om, at man ude på landet kunne lade folk bo tæt sammen i noget, der hed bebyggelser. At man kunne bygge nye byer og fylde dem med mennesker, der aldrig havde set hinanden før. Vi levede i nyt omgivet af nyt: Helsingørmotorvejen blev indviet i 1956, butikstorvet i 1958 og min hypermoderne, flade skole i kanten af skoven i 1960.

Alligevel havde jeg en rodfast barndom, og hvert eneste kubikcentimeter af den bebyggelse havde en historie i vores øjne. Vi børn skrev den bare ikke ned.

Da jeg flyttede tilbage til byen og ville skrive en bog om den, prøvede jeg at få fat på alt det, folk ikke skrev ned. Jeg opsøgte dem i deres hjem og opdagede, at de betragtede deres kvarterer som afgrænsede landsbyer med hver sin identitet. Jeg spurgte dem på Nørrebro, hvordan de så på nabolandsbyen Østerbro og så videre. Spurgte om det var en bydel med små eller store hunde? Om hvordan egnsdragten så ud i netop dette kvarter? Det var tankevækkende, fordi så mange ting gik igen. Til sidst kunne jeg skrive et kapitel om hvert kvarters væsen. Det er jo syret. Bydelene er

væsensforskellige, og beboere har stabile opfattelser af, "hvordan vi gør her". Ofte forholder det sig ikke sådan i virkeligheden, men det gør det kun endnu mere interessant. Ideen om stedet lever.

Da jeg skulle i gang med min bog gik jeg ind på Hovedbiblioteket og så på deres københavnerhylde. Jeg var ved at sætte mig ned og tude. Så mange var der. Der er skrevet trillioner af bøger og artikler om byens historie, kultur, arkitektur, gader, stræder, bordeller, værtshuse, originaler, fattiglemmer, flinteøkser, parker, havn, fugle og forlystelser. Hvad skulle man der? Der var jo ikke mere at sige. Heldigvis holder sådan en tanke kun i et par dage, den er ødelæggende for al menneskeligt fremskridt og udvikling. Hvis man bare kan skabe én ny krusning i overfladen på havet af bøger om København, er det nok. Uden den ærgerrighed er vi alle fortabte. Uden den ærgerrighed er historien slut.

Det gælder jo om at stille nye spørgsmål. Hvorfor søger de konservative slavisk ud på Frederiksberg? De frelste på Christianshavn? De unge på Nørrebro og de 50årige til middelalderbyen? Og hvad sker der når en fremmed stamme partout vil ind hos en anden, for eksempel når det hippe mokka-cino-segment flytter ind blandt ufaglærte og bumser på Vesterbro? Eller når en ung venstreløve med bil flytter ud på Christianshavn? På Nørrebro kan de gamle socialister, der engang var lokale eneherskere, ikke længere være sikre på, at deres nabo også stemmer nej til EU.

Jorden gynger under de faste pladser i København. Og historien foregår nu og nu og nu.

Byen var her, før vi kom, og vil være her efter os og bærer alle de historier om, hvordan vi byggede engang, og hvordan man levede engang, og det alt sammen er indlejret i den.

Den by er stor og solid, fyldt med forgængelige mennesker! Dens erindringslag er mange. Der er masser af lave.

Jeg ved ikke, hvad vi skulle gøre uden jer, der gider og elsker at grave de for længst døde og netop dødes tanker, historier og liv frem og servere det for os andre. Tak for jævnførelsesregistre og byvandring, tak for artikler og foredrag, tak for 75 års nørderi og højt til loftet, tak for nye spørgsmål. Et liv i København er jo noget helt andet, når man ved noget. Tak!

Pernille Stensgaard